

Historia i Teraźniejszość

klasa 1 LO

Cela kształcenia - wymagania ogólne

Cele kształcenia przedmiotu historia i teraźniejszość w liceum ogólnokształcącym i technikum odpowiadają aspektom ludzkiej dojrzałości, do której prowadzi edukacja szkolna.

I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierniania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa.

Uczeń:

- 1) rozumie główne zagadnienia życia społecznego, polityki i prawa, potrzebne do uzyskania orientacji w przemianach w życiu narodów i państw oraz genezie i naturze wielkich problemów współczesnego świata;
- 2) ma rzetelną wiedzę o najważniejszych przemianach kulturowych, politycznych, społecznych i gospodarczych w Polsce i na świecie po 1945 roku aż do współczesności;
- 3) odróżnia w życiu społecznym oraz w pojęciach i doktrynach politycznych i prawnych to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi.

II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Uczeń:

- 1) samodzielnie i sprawiedliwie ocenia przemiany zachodzące w Polsce i na świecie od zakończenia II wojny światowej;
- 2) rozumie przemiany współczesności między innymi w kategoriach ciągłości i zmiany (lub zerwania) względem podstaw, z których wyrasta nasza ojczyzna, ukształtowana według konkretnych norm kultury oraz wizji człowieka, rodziny i społeczeństwa sięgających swoimi korzeniami klasycznej cywilizacji grecko-rzymskiej i chrześcijaństwa.

III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby. Uczeń:

- 1) interesuje się życiem zbiorowym oraz wyraża gotowość do osobistego podejmowania zadań społecznych i zaangażowania obywatelskiego w duchu patriotyzmu jako mądrej miłości ojczyzny ukształtowanej w tradycji Rzeczypospolitej;

- 2) rozumie znaczenie cnót indywidualnych i społecznych, harmonii praw i obowiązków, wolności i odpowiedzialności, szczęścia osobistego i rozwoju ludzkich wspólnot oraz sprawiedliwych praw i roztropnej polityki;
- 3) buduje własne wypowiedzi na temat zagadnień życia społecznego, formułuje oceny i je uzasadnia, uczestniczy w debacie – z myślą o własnym rzetelnym i twórczym udziale w życiu publicznym.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Wiedza o podstawach życia społecznego. Uczeń:

- 1) wyjaśnia, dlaczego człowieka rozumie się w tradycji jako „istotę społeczną” (*animal sociale*), charakteryzuje odgrywane przez niego role społeczne oraz znaczenie życia społecznego dla jego rozwoju i spełnienia;
- 2) przedstawia klasyczne określenie dobra wspólnego (*bonum commune*) i charakteryzuje jego obecność we współczesnych doktrynach politycznych;
- 3) wyróżnia podstawowe sposoby realizacji społecznego bytu człowieka: rodzinę, naród, państwo i związki państw; przedstawia specyfikę każdego z nich i ich komplementarność;
- 4) wyjaśnia znaczenie wspólnoty samorządowej; zna treść i genezę zasady pomocniczości jako fundamentu współczesnych państw;
- 5) wyjaśnia, na czym polega patriotyzm oraz czym różni się od szowinizmu i kosmopolityzmu; wskazuje przykłady postaw patriotycznych we współczesnym świecie;
- 6) wyjaśnia pojęcie demokracji na przykładzie ustrojów wybranych współczesnych państw;
- 7) wyjaśnia podstawy i treść praw człowieka oraz ich związek z dziedzictwem cywilizacji zachodniej (inspiracje płynące z chrześcijaństwa oraz z nauki o prawie naturalnym sięgającej czasów grecko-rzymskich);
- 8) przedstawia zasady ogólne i katalog praw człowieka wynikające z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., sądowe środki ochrony praw i wolności w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich.

II. Świat i Polska w latach 1945–1956. Uczeń:

- 1) charakteryzuje konsekwencje polityczne, społeczne, ekonomiczne i kulturowe II wojny światowej dla świata;
- 2) wyjaśnia genezę i znaczenie pojęcia zimnej wojny oraz żelaznej kurtyny;
- 3) charakteryzuje główne etapy integracji europejskiej do 1957 roku, uwzględniając ich polityczne i kulturowe tło;

- 4) charakteryzuje znaczenie przejęcia władzy w Chinach przez komunistów w 1949 roku oraz system rządów Mao Zedonga (największe ludobójstwo po 1945 roku w czasie Wielkiego Skoku);
- 5) charakteryzuje skutki II wojny światowej dla Polski;
- 6) charakteryzuje najważniejsze mechanizmy sowietyzacji Polski w latach 1945–1956;
- 7) charakteryzuje rozmaite reakcje społeczeństwa polskiego na rządy komunistów w Polsce, w tym główne formy sprzeciwu i oporu wobec komunizmu (do 1956 roku);
- 8) w kontekstach powstańczej walki żołnierzy niezłomnych oraz postawy prymasa Stefana Wyszyńskiego –opowiada o różnych postaciach wierności zasadom i męstwa wobec prześladowców.

III. Świat i Polska w latach 1956–1970. Uczeń:

- 1) wyjaśnia, na czym polegał przełom 1956 roku w Polsce, wskazuje jego najważniejsze etapy (poznański Czerwiec, Jasnogórskie Śluby Narodu, powrót Władysława Gomułki do władzy, uwolnienie prymasa Stefana Wyszyńskiego);
- 2) charakteryzuje przemiany społeczno-obyczajowe określane jako „rewolucja 1968 roku”;
- 3) opisuje główne pola zimnowojennej konfrontacji mocarstw w latach 1956–1970;
- 4) charakteryzuje sposoby walki reżimu PRL z Kościołem katolickim w latach 60. i 70. (w tym spychanie ludzi wierzących do statusu obywateli drugiej kategorii);
- 5) charakteryzuje przebieg tzw. wydarzeń 1968 roku w Polsce i ich różne konteksty (walka frakcyjna w PZPR z użyciem propagandy antysemickiej, wolnościowe dążenia narodu polskiego);
- 6) wyjaśnia, czym była Praska Wiosna 1968 roku i interwencja wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji.

IV. Świat i Polska w latach 1970–1980. Uczeń:

- 1) charakteryzuje konsekwencje wzrostu wpływów komunistycznych na świecie w latach 70. XX wieku (ludobójcza polityka Czerwonych Khmerów w Kambodży);
- 2) charakteryzuje przebieg Grudnia 1970 roku i jego polityczne skutki (odejście Władysława Gomułki z funkcji szefa partii);
- 3) charakteryzuje główne przejawy opozycji w Polsce w latach 70.: Kościół katolicki i narodziny opozycji demokratycznej po protestach robotniczych w 1976 roku;
- 4) wyjaśnia znaczenie dla Polski i świata wyboru kardynała Karola Wojtyły na papieża.

V. Świat i Polska w latach 1980–1991. Uczeń:

- 1) przedstawia proces powstawania ruchu społecznego „Solidarność”, jego przywódców, charakter, cele i tradycje, do których się odwoływał, a także jego znaczenie dla Polski i świata;
- 2) przedstawia okoliczności i skutki wprowadzenia przez władze stanu wojennego 13 grudnia 1981 roku oraz formy walki reżimu PRL z wolnościowymi dążeniami Polaków;
- 3) charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w Polsce w okresie po wprowadzeniu stanu wojennego (pomoc wszystkim prześladowanym, kultura bez cenzury, msze za ojczyznę, osoba bł. ks. Jerzego Popiełuszki, pielgrzymki św. Jana Pawła II do Polski w 1983 i 1987 roku);
- 4) charakteryzuje genezę i znaczenie programu pierestrojki Michaiła Gorbaczowa;
- 5) charakteryzuje przebieg Jesieni Narodów w Europie Środkowej i Wschodniej; wskazuje na prekursorską rolę ruchu społecznego „Solidarność” oraz „rewolucji ducha” zainicjowanej przez św. Jana Pawła II;

VII. Świat i Polska w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku. Uczeń:

- 1) charakteryzuje zmiany polityczne i gospodarcze w Polsce w latach 1997–2015;
- 2) ocenia znaczenie i skutki katastrofy smoleńskiej 10 kwietnia 2010 roku dla państwa polskiego;
- 3) przedstawia zakres działania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych na te działania oraz źródeł ich finansowania;
- 4) przedstawia kulturowe, społeczne i ekonomiczne konsekwencje rozwoju Internetu i technologii cyfrowych;
- 5) wymienia największe skupiska Polaków na świecie;
- 6) charakteryzuje proces zmian w Unii Europejskiej po 2004 roku.